A nyugati hatalmak jegyzéke a szovjet kormányhoz*
1948. június 30.

Washington, 1948. június 30. 17 óra

Ma reggel az alábbi jegyzék-tervezetet küldtük el Douglas-nek azzal a kéréssel, hogy sürgősen szerezze meg hozzá a britek jóváhagyását és a franciák támogatását. Douglas meg fogja vitatni a jegyzéket Masiglivel, de Önt is kérjük, ösztökélje a francia kormányt, hogy fogadja el és csatlakozzák ehhez a megközelítéshez. Jelezze a franciáknak, hogy nagyon örülnénk egy háromhatalmi jegyzéknek, de mivel meg kell nyugtatnunk az amerikai népet és a világot, megállapodás hiányában kénytelenek leszünk egyedül küldeni jegyzéket vagy hasonló nyilatkozatot tenni. A tervezett jegyzék szövege a következő:

Az amerikai kormány ezúton kívánja felhívni a szovjet kormány figyelmét arra a rendkívül súlyos nemzetközi helyzetre, amelyet a szovjet kormány idézett elő önkényes és törvénytelen lépéseivel, amikor blokád alá helyezte Berlinnek az Egyesült Államok, Nagy-Britannia és Franciaország által megszállt szektorait. Függetlenül attól, hogy milyen, viszonylag csekély nehézségek támadtak Berlin városának közigazgatása során, az amerikai kormány úgy véli, hogy a németországi szovjet katonai hatóságok által elrendelt blokád-intézkedések önkényesen és veszélyesen megsértik a négy megszálló hatalom között érvényben lévő megállapodásokat Németország közigazgatásáról. Az amerikai kormány azonnali közös erőfeszítést sürget e kockázatok megszüntetésére, amelyek szerintünk mind a mi kormányunkat, mind a szovjet kormányt rendkívüli aggodalommal töltik el.

Az Egyesült Államoknak mint a Németországot és Berlint megszállva tartó négy hatalom egyikének jogai abból erednek, hogy Németország teljes vereséget szenvedett és feltétel nélkül megadta magát. Az Egyesült Államok, az Egyesült Királyság, Franciaország és a Szovjetunió kormányai által ezzel kapcsolatban kötött nemzetközi egyezmény kijelölte azokat a németországi zónákat és berlini szektorokat, amelyeket e hatalmak megszállva tartanak, és a baráti együttműködésre alapozta Németországnak és Berlinnek a győztes nemzetek által történő ellenőrzését, amely együttműködés megvalósítására az Egyesült Államok kormánya őszintén törekszik.

Berlin szabad megközelítésének joga egyértelműen és félreérthetetlenül benne foglaltatott a vonatkozó megállapodásokban, s a gyakorlatban régóta megerősítést nyert. Ez közvetlenül megfogalmazódott abban az üzenetben, amelyet Truman elnök 1945. június 14-én küldött Sztálin marsallnak, s azzal a feltétellel járult hozzá az amerikai erők visszavonásához a (korábban kijelölt)

* *Foreign Relations of the United States.* 1948. Vol. II., 933–935.

zónahatárokig, hogy a két katonai parancsnok között megfelelő megállapodások születnek arról, hogy az amerikai erők vasúton, országúton és légi úton megközelíthetik Berlint. Június 16-i válaszában Sztálin elnök elfogadta ezt a javaslatot. Azóta semmi nem történt, amely változtatott volna ezen a gyakorlaton. 1945 júniusában az Egyesült Államok azért vonta vissza erőit Szászországból és Thüringiából, hogy életbe léphessen a Németország és Berlin megszállásáról kötött egyezmény. Az Egyesült Államok joga berlini pozíciójára eredetileg tehát pontosan ugyanabból a forrásból származik, mint a Szovjetunió joga. Nem lehet elismerni az utóbbit és megtagadni az előbbit.

Nyilvánvalóan ezekből a kötelezettségvállalásokból következik, hogy Berlin nem a szovjet zóna része, hanem megszállás alatt lévő nemzetközi zóna. A zónaparancsnokok által jóhiszeműen vállalt és a szövetséges ellenőrző hatóság (Allied Control Authority) által később módosított kötelezettségek, valamint a gyakorlat által szentesített mechanizmusok szavatolják a többi hatalommal egyetemben az Egyesült Államoknak is a szabad hozzáférést Berlinhez, hogy eleget tudjon tenni németországi feladatainak. Bármely más szándék összeütközésbe kerülne az udvariasság és méltányosság minden szabályával.

Annak érdekében, hogy ezen a ponton semmiféle félreértés ne legyen, az Egyesült Államok kormánya kategorikusan leszögezi, hogy a Németország vereségéből és kapitulációjából eredő jogával élve és a fő szövetségesek közötti szabályszerű megállapodások alapján tartja megszállva berlini szektorát. Kijelenti továbbá, hogy a berlini szovjet parancsnokok semmiféle fenyegetőzéssel, nyomással vagy más lépéssel nem fogják rávenni arra, hogy kivonuljon a városból. A szovjet kormány remélhetőleg nem táplál kétélyeket ezen a ponton.

Ha az adott helyzet bármelyik fázisában nézetkülönbségek támadnak a szovjet kormány és az Egyesült Államok kormánya között, ezeket nem erőszakos kísérletekkel kell rendezni. A tanácskozóasztalnál kell rendezni őket, összhangban azzal a kölcsönös ígéretünkkel, hogy partnerek leszünk az Egyesült Nemzetek Szervezetében. Ezen okoknál fogva javasolunk azonnali konzultációkat egy baráti rendezés céljából, amely teljes mértékben érvényesíti majd az összes érintett jogait.

Az 1945. július 7-én előterjesztett szovjet kérésnek eleget téve kormányunk Franciaország és az Egyesült Királyság kormányaival közösen visel felelősséget a Berlin nyugati zónáiban élő 2 400 000 személy fizikai jólétéért. A Berlinben működő szovjet hatóságok közelmúltban elrendelt korlátozásai megakadályozzák kormányunkat és a többi nyugati megszálló hatalmat abban, hogy megfelelő módon teljesítse ezt az emberbaráti feladatát. Azok a helyi jellegű okok, amelyekre hivatkozva a berlini szovjet parancsnokság méltóztatik indokolni a korlátozásokat, nyilvánvalóan csak ürügyek, amelyeknek nem lehet érdemi hitelt adni az oly egyértelmű és sokkal nyomósabb szempontok fényében.

Elsősorban humanitárius jelleget ölt az a felelősség, amit kormányunk hatáskörén belül visel a berlini német lakosság fizikai jólétéért és biztonságáért. Ez a lakosság nők és gyermekek százezreit foglalja magában, akiknek egészsége és biztonsága attól függ, hogy a nyugati megszálló hatóságok továbbra is használni tudják-e az élelmiszerek, egészségügyi készletek és más, a Berlin nyugati szektoraiban való emberi élet fenntartásához nélkülözhetetlen cikkek szállításához szükséges létesítményeket. Az emberi jogok legalapvetőbb összetevőjéről van szó, amelyek védelmére a Szovjetunió és az Egyesült Államok kormánya egyaránt ünnepélyes ígéretet tett. Az amerikai kormány biztos abban, hogy a szovjet kormány el fogja ismerni: tűrhetetlen, hogy a kiszolgáltatott helyzetben lévő berliniek embertelen, az egyik megszálló hatalom önkényes lépései nyomán kialakult blokád áldozatául essenek.

Kormányunk ennélfogva köteles ragaszkodni ahhoz, hogy vagy azok a megállapodások lépjenek újra életbe a régi alapon és érvényesüljenek ismét teljes hatékonysággal, amelyek eddig szabályozták a

teherforgalmat Berlin nyugati zónáiban, vagy szülessenek azonnal új megállapodások, amelyek lehetővé teszik, hogy a nyugati hatalmak teljesítsék feladataikat Berlin körzetében. Kormányunk úgy érzi, nem lehet tovább halogatni e létfontosságú szolgáltatások helyreállítását. A berlini körzet polgári lakosságának sürgető szükségleteit haladéktalanul ki kell elégíteni, mégpedig nem félmegoldásokkal. Az Egyesült Államok kormányának megítélése szerint hasonlóképpen fontos, hogy a helyzet ne fajulhasson odáig, hogy a béke veszélybe kerüljön. Bízunk benne, hogy a Szovjetunió velünk egyetemben törekszik arra, hogy megszüntesse a berlini körzetben rejlő lehetséges kockázatokat.

A berlini amerikai megszállási övezetben érvényes jogairól és kötelezettségeiről alkotott fenti nyomatékos nézeteihez ragaszkodva, de ugyanakkor mindig arra törekedvén, hogy ellentéteit az összes érintett fél nézőpontjának méltányos szem előtt tartásának szellemében oldja meg, az Egyesült Államok kormánya az alábbi javaslatot terjeszti a Szovjetunió elé.

(1) Berlin városának zavartalan megközelíthetősége azonnal álljon helyre és érvényesüljön, Berlin lakossága pedig ily módon szabaduljon meg azoktól a fennmaradását fenyegető veszélyektől és fenyegetésektől, amelyeket a blokád módszerei idéztek elő. Amikor ez megtörténik, készek vagyunk tárgyalni bármely, Berlin városának négyhatalmi közigazgatását érintő kérdésről, amely a Szovjetunió szerint vitára ad okot a megszálló hatóságok között.

(2) E tárgyalások a Külügyminiszterek Tanácsának keretében zajlanak majd azzal a kikötéssel, hogy amennyiben a Tanács méltányos és megállapodott időn belül nem tud megállapodásra jutni, a nézetkülönbséget döntés céljából az Egyesült Nemzetek Szervezete Biztonsági Tanácsának hatáskörébe kell utalni.

(3) Ha a szovjet kormány úgy kívánja, döntés céljából most azonnal közösen terjesszük a helyzetet az Egyesült Nemzetek Szervezete elé az ENSZ alapokmányában foglalt vonatkozó feltételek szerint.